Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ
Педагогика және білім беру менеджменті кафедрасы

Жоғары мектептегі білім беру процесінің дидактикалық негіздері

ПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ КАНДИДАТЫ, ДОЦЕНТ
ДҮЙСЕНБАЕВ АБАЙ ҚАБАҚБАЙҰЛЫ

Дәріс жоспары

1. Дидактика туралы жалпы түсінік
2. Жоғары мектеп дидактикасы
3. Оқытудың психологиялық негіздері

Негізгі ұғымдар және пәнаралық байланыс

НЕГІЗГІ ҰҒЫМДАР

оқыту | білім беру | әдіс | дағды | іскерлік | әдістеме | іс-әрекет

БАСҚА ПӘНДЕРМЕН БАЙЛАНЫСЫ

Психология

Әлеуметтану

Философия

Әдебиеттер

Негізгі әдебиеттер

- Байжанова З.Т. Жалпы педагогика. – Алматы: Таймас, 2008. – 168 б.
- Педагогика / ред. А.Құдиярова. – Алматы: Дарын, 2004. – 448 б.
- Әбенбаев С., Әбиев Ж. Педагогика. – Астана: Фолиант, 2009. – 336 б.
- Бабаев С.Б., Оңалбек Ж.К. Жалпы педагогика. – Алматы: Нұр-пресс, 2005. – 228 б.

Қосымша әдебиеттер

- Қоянбаев Ж., Қоянбаев Р. Педагогика. – Алматы, 2002. – 384 б.
- Педагогика / под ред. А.П.Тряпицыной. – СПб: Питер, 2014. – 304 с.
- Педагогика / под ред. П.И.Пидкасистого. – М., 2004. – 608 с.
- Педагогика: теории, системы, технологии / под ред. С.А.Смирнова. – М.: Академия, 2007. – 515 с.

«Дидактика» ұғымы

didaktikos
(грек.) – үйретуші

didaskalos
(грек.) – мұғалім

Р. Қоянбаевтың «Педагогика» оқу құралы бойынша

Ғылымға енгізген: неміс педагогы Вольфганг Ратке (1571–1635), «Ратхияның оқыту өнері немесе дидактика туралы қысқаша есеп»

Дидактика – білім беру мен оқытудың теориялық және әдістемелік негіздерін зерттейтін педагогика ғылымының саласы

1. ДИДАКТИКА ТУРАЛЫ ТҮСІНІК

Оқыту ұғымы

«Оқыту дегеніміз – үйрету, дағдыландыру, әрекеттендіру»
— Әл-Фараби

Оқыту – мұғалім мен оқушылардың мақсатқа бағытталған, реттелген, бірлескен іс-әрекеті

НӘТИЖЕСІНДЕ ТҰЛҒА

дамиды

білім алады

іскерлігі қалыптасады

Мәселе: оқыту = «оқыту + білім алу», бірақ іс жүзінде оқыту басым, оқушының іс-әрекетіне назар аз

Дидактиканың қалыптасу тарихы

ОҚЫТУ ТЕОРИЯСЫНЫҢ НЕГІЗІН ҚАЛАУШЫЛАР

- Я.А. Коменский
- Ж.Ж. Руссо
- И.Г. Песталоцци
- К.Д. Ушинский
- Ы. Алтынсарин

Ян Амос Коменский (1592–1670) – дидактиканың негізін салушы, чех педагогы

КОМЕНСКИЙ ҰСЫНҒАН ПРИНЦИПТЕР

- **саналылық және белсенділік**
- **көрнекілік**
- **жүйелілік және сабақтастық**
- **жаттығу**
- **түсініктілік**

> *«Мұғалім – сабақты жаратушы, оның жүрегі»*
> **— Я.А. Коменский**

Сынып-сабақ жүйесі

1. оқушыларды сыныптарға бөлу
2. әр сыныпқа бір бөлме
3. күніне 4 сабақ
4. қоңыраудың соғылуы
5. сабақ 40 минуттан аспайды
6. сабақ күзде басталады

САБАҚТЫҢ 3 БӨЛІГІ

Басы: ескіні еске түсіру, үй жұмысы, жаңа тақырып → **Жалғасы:** түсіндіру, жаттығулар → **Соңы:** қайталау (апта, тоқсан соңында)

Бұл қазіргі аралас сабаққа ұқсайды

1. ДИДАКТИКА ТУРАЛЫ ТҮСІНІК

«Ұлы дидактика» (Didactica Magna)

1632
чех тілінде аяқталды

→

1657
латынша басылды

Мақсаты: барлығына білім берудің біртұтас теориясы, схоластикалық жүйені жою; сынып-сабақ жүйесін негіздеу

БАСТЫ ҚАҒИДАЛАРЫ

Табиғатқа сәйкестілік

оқыту табиғи даму заңдылықтарына сай

Көрнекілік

«алтын ереже»: көру, есту, ұстап көру

Ана тілінде оқыту

бастауыш кезеңде міндетті түрде ана тілінде

Дәйектілік пен саналылық

қарапайымнан күрделіге біртіндеп

Коменский: жастық кезеңдерге бөлінген мектеп жүйесі

«Қарттар мектебі» (Schola senii)

«Пампедия» еңбегіндегі өмір бойы білім алу тұжырымдамасының соңғы кезеңі

Даналық шыңы	Өмірді қорытындылау	Өз ережелері	Өлімге дайындық
өмір жемісін көру, білім мен тәжірибені қорыту, рухани кемелдік	саналы өмір, байсалдылық, ақыл-ой сергектігі	тәлімгерлері, ережелері, тапсырмалары мен тәртібі	дүниеден өтуді де саналы түрде үйрену

Қазіргі мәні: геронтологиядағы егде адамдарды әлеуметтендіру және «үшінші жастағы университеттердің» тарихи негізі

Жоғары мектеп дидактикасы

жоғары кәсіби білім беру жағдайындағы оқытудың заңдылықтарын, принциптерін, мазмұнын, әдістері мен формаларын зерттейтін арнайы сала

Мақсаты

- студенттердің шығармашылық, кәсіби, интеллектуалдық әлеуетін дамыту
- сапалы даярлаудың теориялық негіздерін жасау

Мектеп дидактикасынан айырмашылығы

оқыту ғылыммен және болашақ кәсіби іс-әрекетпен тікелей ұштасады

«Оқытудағы мақсат жалғыз құрғақ білім үйрету емес, біліммен бірге жақсы тәрбиені қоса беру керек»

— М. Дулатов

Жоғары мектептегі оқытудың принциптері

Ғылымилық және кәсіби бағыттылық	Теория мен практиканың бірлігі	Жүйелілік пен сабақтастық	Саналылық пен белсенділік	Көрнекілік пен қолжетімділік
мазмұн ғылым деңгейіне сай, мамандыққа қызмет етеді	білімді өндірістік практикада, зертханада қолдану	материалдың логикалық байланысы, пәнаралық байланыс	студент – оқу процесінің белсенді субъектісі	күрделі ұғымдарды ЖИ және мультимедиа арқылы жеткізу

Оқытудың психологиялық негіздері

Білім – адамзат тәжірибесін, табиғат пен қоғам заңдарын тану нәтижесі

БІЛІМДІ ТЕРЕҢ ҰҒЫНУ ҮШІН ОЙЛАУ ОПЕРАЦИЯЛАРЫ

талдау → **синтездеу** → **салыстыру** → **жіктеу** → **жинақтау**

Дамыта оқытудың ережесі: танымдық іс-әрекетті дамыту, өз бетімен ізденуге, зерттеуге, жаңа білімді еркін игеруге үйрету

«Білім мен өнерді меңгергеннен кейін адамда іскерлік пен өз бетінше әрекеттену, одан соң парасаттылық пайда болады»
— Әл-Фараби

Білім сапасы және ақыл-ой қасиеттері

БІЛІМ БОЛУЫ КЕРЕК

толық | **жинақы** | **жүйелі** | **берік** | **пәрменді**

↓

ҚАЛЫПТАСТЫРАТЫН АҚЫЛ-ОЙ САПАЛАРЫ

белсенділік | өзіндік | өнімділік | сыншылдық | ұғымталдық | тұрақтылық | тереңдік

Оқыту тек білім бермейді: тұлғаның бағыттарын, жақсы мен жаманға көзқарасын қалыптастырады

Назар салып тыңдағандарыңызға рахмет!